

Alternatieve troonrede

Uitgesproken op 3 september 2020, als onderdeel van de campagne #een10voordezorg

Leden van de Staten-Generaal,

Over twaalf dagen is het Prinsjesdag, de opening van het nieuwe parlementaire jaar. De koning spreekt u, de leden van de Eerste en Tweede Kamer, dan toe; de Staten-Generaal. Met excuses aan de koning wil ik hem dit jaar voor zijn. Ik vraag uw aandacht voor een zeer dringende zaak. Ik vraag uw aandacht voor ruim 1 miljoen medewerkers in zorg én welzijn, van verpleegkundige tot schoonmaker, van verzorgende tot ambulancechauffeur.

Het afgelopen parlementaire jaar was een uitgesproken roerig jaar. Een jaar dat zeker in de geschiedenisboeken vermeld gaat worden. Het begon allemaal zo mooi. Na een warme zomer in 2019 stonden alle seinen op groen. De economie bloeide, er waren minder werklozen dan ooit en de winsten van bedrijven waren gigantisch. Kortom: het geld klotste, zoals dat heet, tegen de plinten.

Ging het overal zo goed? Nee. U kunt zich vast verschillende stakingen herinneren, zoals in het onderwijs bijvoorbeeld. Maar er is zeker één sector waar het al jaren piept en kraakt; de gezondheidszorg. De werkdruk neemt van jaar tot jaar toe. Er is niet voldoende personeel te krijgen. Collega's vluchten in zzp-schap. Het personeel werkte zich drie slagen in de rondte om de ziekenhuizen draaiend te houden. Altijd maar beschikbaar moeten zijn ... Wel kwam er een cao tot stand. Al moest daar eerst maandenlang actie voor worden gevoerd.

Voor het eerst in de Nederlandse geschiedenis legden 150.000 van de 200.000 werknemers in 119 ziekenhuizen, poliklinieken en revalidatiecentra, het werk voor 24 uur neer. Alleen de spoedeisende zorg ging door. Maar toch zijn de laatste miljoenen, die nodig zijn om de loonsverhoging voor iedereen volledig te realiseren, niet gekomen. De regering had er geen extra geld voor over.

Met de jaarwisseling is het kabinet naar de finale van zijn regeerperiode gegaan. Scheurtjes in de coalitie werden zichtbaar, regeringspartijen gingen zich profileren. In 2020 zou moeten worden geogst met prachtige cijfers op Prinsjesdag. En niet onbelangrijk: rond de zomer zouden de programma's voor de verkiezingen geschreven gaan worden.

Maar helaas. In januari werd duidelijk dat er zich in China een nieuw virus manifesteerde: Covid-19, in de volksmond vooral bekend als het coronavirus. Aanvankelijk waren er vooral geruststellende woorden als: "het komt niet naar Europa", "het gaat waarschijnlijk niet van mens tot mens over", "we houden het in de gaten" en "we hebben het onder controle".

In een uitzending van Op1 van 3 maart, vandaag precies een halfjaar geleden, is minister Hoekstra aan het woord over de schitterende economische cijfers voor ons land. Ook komt Covid-19 even aan de orde. Te zien is hoe Jaap van Dissel van het RIVM alle leden van de vaste Kamercommissie voor volksgezondheid één voor één de hand schudt. De commissieleden zitten allemaal vlak naast elkaar.

Maar helaas. Het bleek helemaal niet mee te vallen. Op het moment dat de eerste besmetting in Nederland nog niet was vastgesteld, bevond het virus zich al via vele niet ontdekte besmettingen in Europa en in ons land.

Wintersportvakanties en carnaval deden de rest. In maart liep het aantal besmettingen snel op. Eind maart en april volgde vooral in het zuiden van het land een dijkdoorbraak aan besmettingen.

De maanden die daarop volgden, waren loodzwaar. De ziekenhuizen liepen vol met Covid-patiënten. Overige niet-acute zorg werd opgeschort. Al snel liepen ook de IC-afdelingen vol. Op sommige dagen kwamen er wel honderd Covid-patiënten op de IC's bij. Een verpleegkundige uit een Limburgs ziekenhuis vatte het kort samen: "Er bleven maar patiënten naar de IC komen. En ze bleven maar doodgaan. Horror." Het aantal IC-bedden was de afgelopen jaren volgens het principe "mean and lean" afgeslankt en de capaciteit werd nu onder grote druk verhoogd. Tot het absolute maximum bijna was bereikt. Samenwerking tussen ziekenhuizen verliep moeizaam. Patiënten moesten over het land worden verdeeld en kwamen zelfs in Duitsland terecht. De coördinatie lukte pas toen het leger dat had overgenomen.

Intussen werd op Covid-afdelingen opgeschaald en werden andere afdelingen, zoals poliklinieken, afgeschaald. Alles en iedereen tegen corona! Alles voor de zorg! Het personeelsbestand en dienstroosters werden overhoop gehaald, verloven ingetrokken, extra diensten en lange diensten werden gedraaid. En dat met een tekort aan persoonlijke beschermingsmiddelen. En met richtlijnen waardoor zorgmedewerkers met gezondheidsklachten langer door moesten werken dan werknemers buiten het ziekenhuis. Meer dan 18.000 zorgverleners raakten zelf besmet en werden ziek. Soms ernstig. 13 collega's hebben die besmetting niet overleefd.

Heel veel collega's die zelf geen corona hebben gehad, maar wel onder zware druk hun werk met corona-patiënten moesten doen, zijn nog lang niet over de gevolgen heen. Integendeel. Het blijkt dat er sprake is van uitputting en psychische klachten als somberheid, depressie en slapeloosheid. Sommige besmette medewerkers zijn al maanden aan het revalideren.

Corona en de zorg. Maandenlang op de voorpagina's van alle kranten en tijdschriften, in de actualiteitenrubrieken en praatprogramma's. Diederik Gommers en Ernst Kuipers werden bekende Nederlanders. En Anique, Marjan, Marleen en hun collega's de gezichten van de zorg op tv. Op 17 maart applaudiseert heel Nederland, inclusief de Koninklijke Familie voor de zorg. Vanaf dat moment worden zorgmedewerkers 'helden' genoemd. Want zorg is een essentieel beroep. Nederland kan niet zonder zorgmedewerkers!

Intussen is de economie deels tot stilstand gekomen. Tientallen miljarden euro's zijn toegezegd om onze economie te redden. Nederland blijkt toch diepe zakken te hebben ... Waar waren die een luttel aantal maanden eerder, toen een fractie van dat bedrag nodig was om tot een echt goede cao Ziekenhuizen te komen? Grote bakken met geld uitdelen, is echter ontoereikend. Want onze economie kan niet draaien als het coronavirus niet onder controle is en de ziekenhuizen de patiëntenaantallen niet aankunnen. Goede zorgvoorzieningen zijn dus een noodzakelijke voorwaarde om de economie op gang te houden!

Zeker nu we nog niet van corona af zijn, is het zaak de juiste maatregelen te nemen. Geld uitgeven aan de zorg is dus **geen** kostenpost. Het is een investering die noodzakelijk is om de economie te laten draaien. Om Nederland gezond te houden.

Daarom, geachte leden van de Staten-Generaal, is bezuinigen op de arbeidsvoorwaarden van zorgmedewerkers schadelijk voor ons héle land. De zorg mee laten betalen aan de crisis is uit den boze.

De zorg heeft al een veel te hoge prijs betaald. Tot levens van collega's aan toe. Er moet juist geïnvesteerd worden in zorgpersoneel: zij zijn de motor van onze gezondheid – en dus ook van onze economie. De zorgmedewerkers vragen en verdienen blijvende waardering en respect, in plaats van een eenmalig applaus.

Leden van de Staten-Generaal. Er zijn in het komende begrotingsjaar en de jaren daarna structureel meer financiële middelen nodig om ervoor te zorgen dat werknemers in de zorg blijven werken. Want onder een normale werkdruk kunnen zij goede zorg blijven leveren aan u en onze naasten. Daar is geld voor nodig. Zodat zorgmedewerkers er eens iets op vooruitgaan èn om te zorgen dat de gigantische werkdruk wordt verlaagd. Ook is er geld nodig voor meer handen aan het bed, voor het versneld opleiden van medewerkers, omdat de personeelstekorten een bewezen heftige wissel trekken op het huidige personeel. Die extra financiële middelen, die bovenop de beschikbare budgetten moeten komen die werkgevers in de zorg krijgen voor arbeidsvoorwaardenontwikkeling, moeten vanuit politiek Den Haag worden vrijgemaakt voor 2021: een jaar waarin veel zorg-cao's moeten worden vernieuwd. We schatten – en dan ramen we het nog voorzichtig – dat er minimaal 2,25 miljard euro extra nodig is om de problemen in de zorg het hoofd te bieden. Met twee eenmalige bonussen zijn de werkdruk en het personeelstekort echt niet opgelost.

Er is structureel meer geld nodig om die ruim 1 miljoen medewerkers in zorg én welzijn te behouden, te waarderen en te respecteren voor het werk dat zij, soms met gevaar voor eigen leven, dagelijks doen.

Leden van de Staten-Generaal. Werknemers in onze algemene en universitaire ziekenhuizen, de GGZ-instellingen, instellingen voor gehandicapten, verpleeg- en verzorgingshuizen, thuiszorg, in de eerstelijnszorg of ambulante werkers; ze werken allemaal iedere dag keihard om de zorg draaiende te houden. Helaas was er een coronacrisis voor nodig om duidelijk te maken waarom hun werk zo belangrijk is. Voor u, voor mij en voor ons allemaal. Zorgmedewerkers verdienen #een10voordezorg!

Op u, leden van de Staten-Generaal, rust daarbij een speciale verantwoordelijkheid. U mag zich in uw werk gesteund weten door het besef dat velen u wijsheid toewensen en met mij u visie, kracht en succes toewensen om te doen wat noodzakelijk is.